

Сала

Алена Ціхановіч

Праапэравалі адну жанчыну. Сказаў ёй доктар сала ня есьці. А яна: „На што ж мне, доктар, тады жыць, каб скварачкі ня зьесьці?“

„Бяз бульбы і бяз сала куса няма яды для беларуса“, „Выпі чарку, зьезж скварку“ — у гэтым разуменьне здаровага падыходу да жыцця.

Сала належыць рацыёну народу, які прывык цяжка і ўсмак працаваць, сытна і ўсмак пад'есьці. І заўсёды мець запас, кубелец сала, нацёртага часнаком, перасыпанага кменам і солью.

Сала — унівэрсальнае. На лусьце хлеба, на патэльні паміж яечняй, на ражончыку пры цяпельцы. Сала — гэта сала. Кавалак дому, узятага ў дарогу, сагрэе, накорміць, ня дасьць прапасьці. Асабліва калі дарога зьнянацку, не па сваёй волі, як высылка, этап, вайна ці турма.

Скурка ў сале, як прыпеў у песьні — скурку смаляць, шкрабуць, чысьцяць да белага, так, каб можна было і бяззубаму дзеду ці дзіцяці даць пасмактаць. Матулі сьведчаць, што многія зь беларускіх дзяцей у ліку першых фразыў гаварылі: „Дай шала“.

Пра беларускіх песьняроў ходзіць такі фальклёрны жарт, дасюль не друкаваны: „Якуб Колас крычаў уголас, каб Янка Купала дастаў кусок сала“.

„Сала“ зразумелае абсалютна ўва ўсіх славянскіх мовах. Ягоны варыянт „*sadło*“ даў падставу меркаваць, што пайшло ўсё ад слова „*садзіць*“ — бо сала гэта тое, што садзіцца на мяса. А колькі яго села ці нарасло, мераюць пальцамі. Кажуць: такі парсюк быў, сала на тры пальцы. Хто разьбіраецца ў сале, лічыць за найлепшае сала з прорасьцю — бел-чырвона-белае.

Салавей

Рыгор Барадулін

Салавей — маленькая шэранькая птушачка з анэльскім голасам. Салаўіны сьпеў зачароўвае, змушае забыцца на ўсё нялюдзкае і змрочнае. У няволі не сьпявае. Быццам бы, каб салавей сьпяваў і ў клетцы, яму выколваюць вочы — гэта ўжо мэтады вядомых органаў. Салавей — сымбаль паэта. Паэта ўтрапёнага, асабліва калі паэт салаўём заліваецца перад каханай, альбо салавее ад бясспаньня, шукаючы рыфму на запаветнае слова, рыфму сьвежую, сваю. Праўда, ад салаўіных гаёў у нашай паэзіі цямнее ў вачох. Салавей сьпявае песьні сьвету і людзям, а людзі, у сваю чаргу, пяюць песьні пра салаўя. Такі шчыры дуэт атрымліваецца. Песьні пра салаўя і самыя ўзвышаныя, кшталту:

Салавей, салавей — пташка дробная і гарэзьлівая,
Салавей, салавей, што на сьвеце саладзей,
Ці гарэлка, ці мядок, а ці ў дзеўкі перадох.

У „Дэкамэронне“, памятаеце, дзеўчына лавіла хлапечы салаўя, а ў часе хрэсьбіннай песьні дзед цікавіўся іншым:

А дзед бабу разуваў, пад ножачку паглядаў.
Ой, бабулька, што за зьвер, я ж баюся, каб ня зьеў,
Ці ж ты ў лесе не бываў, чорных зьвяроў не відаў,